

εἶχαν τόσον ἰσχυρόν τὸ αἰσθημα τοῦ μεγαλείου των ὥστε οὐδεμία ποτὲ ἐκτροχίασις μεταξύ των ἔλαβε χώραν. Πλοῦτος, διαπρέπεια, ἡγεμονικότης καὶ κάλλος ἠκτινοβόλουν ἀπὸ τὴν τράπεζάν των. Αἰρνης εἰς τὴν γειτονικὴν τράπεζαν κάθεται μετὰ τὴν συνοδεύουσάν αὐτὸν καλλονὴν ὃ νευροπαθῆς δισεκατομμυριούχος τὸν ὁποῖον ὁ Γ'αβάν εἶχεν ἐξώσει ἀπὸ τὸ συμβούλιον τῆς Ἱταρείας καὶ ὃ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἐμετρίασε συναντήσας τὸν Γ'αβάν μόνον.

Ἦδη βλέπων τὴν πάγκαλον σύντροπον τοῦ Γ'αβάν ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Ὁ Γ'αβάν ἀντελήρθη τὸ πρᾶγμα καὶ ἐδοκίμασε μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλύτερας του ἡδονὰς εὐρεθεῖς καὶ αὐτὸς τώρα εἰς θέσιν νὰ ἀντιμειδιάσῃ δεικνύων μάλιστα καὶ τὰ δόντια του προσέτι.

— Θεός, ἐψιθύρισε καθ' ἑαυτὸν ὁ πρόωγος διοικητής.

— Πῶς; εἶπεν ἀγερώχως σχολιάζουσα ἡ ὠραία του σύντροφος, ἡ ὁποία τὸν συνέλαβε προσηλοῦντα τὸ βλέμμα εἰς τὴν Βιργινίαν, τὴν γνωρίζετε αὐτὴν τὴν γυναῖκα; Ποία εἶνε; παρακαλῶ.

— Δὲ ξέρω· προσπαθῶ νὰ σκερθῶ. Τὸ πρόσωπόν της φαίνεται σὰν ἀπὸ ἐκείνας τὰς θεὰς ὅπου εἶνε λιθογραφημένοι εἰς χρεώγραφα.

— Ὅχι δά;

— Ναί, σὰν θεὰ κεραυνοβόλος.

— Ὅχι δά;

— Ναί, ἡμποροῦμεν γι' ἀπόψε νὰ τὴν ὀνομάζωμεν «Κεραυνοβόλον». Ἀναμριβόλως λάμπει σὰν ἐωθινὸς ἀστήρ. Ἰτελείωσε, εἶνε γοητεία.

— Ὅχι δά;

— Ἔ, καλά, ναί. Εἶνε καλλονὴ πρώτης δυνάμεως.

— Ὅχι δά;

— Ναί, μάλιστα, καὶ ἔχουν καὶ ἄπειρα χρήματα προφανῶς.

— Δὲν τοὺς γνωρίζετε;

— Ὅχι δὲν τὴν γνωρίζω αὐτὴν. Δὲν τὴν εἶδα ποτὲ πρὶν ἐκτός, ὅπως εἶπα, εἰς εἰκονογραφίαν. Ἀλλὰ μὴ, παρακαλῶ, ἀνησυχεῖτε, δὲν ἔχω καμμίαν εἰκονογραφίαν της.

— Αὐτὸς ποῖος εἶνε;

— Ἦνας ἀπὸ τὸ Σικάγο ποῦ τὸν λένε Γ'αβάν.

— ὦ!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7.

Ἡ τύρβη τοῦ ἀμερικανικοῦ βίου εἶνε τι ἱλιγγιώδες. Ἀκαταπαύστως ἀναθρώσκουν οἰκοδομαὶ καὶ τὰ ἐργοστάσια ἀκαταπαύστως ἐξερεῦγονται καπνοῦς. Μυρμηκίαι ἀνθρωπίνων ὄντων βαδίζουσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις πρὸς ἐπίτευξιν κάποιου πράγματος τὸ ὁποῖον φαίνεται εἰς αὐτὰ ὑπερτάτης σπουδαιότητος. Δις τῆς ἡμέρας ἀπὸ γιγάντια κτίρια ἐξαπολύονται σμήνη ἀνθρωπίνων ὄντων κολοβωμένων ἀπὸ τὴν ἀνηλεῆ βιοπάλην. Ἀέριον ρεῦμα προϊόντων, πλοῦτος ἀμύθητος, ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς χώρας ζητοῦν νὰ ἀρδεύσῃ τὸν κόσμον. Ὅ πολλοὶ τὸν παράγουν· οἱ ὀλίγοι τὸν ἐξουσιάζουν· ὅλοι ἔχουν ἐπιέγουσαν ἀνάγκην αὐτοῦ.

Αἰρνης νέφη ἐμφανίζονται εἰς τὸν ὀρίζοντα. Ἀνησυχία βασιλεύει. Κανείς δὲν ἐννοεῖ τὸν λόγον. Ἡ ἐμπορικὴ κίνησις χωλαίνει καίτοι ὁ πλοῦ-

τος τῆς χώρας εἶνε ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀφθονος. Ἀνεξήγητον φαινόμενον. Ἄν ομάδες τοῦ λαοῦ πάσχουν καίτοι ὁ μέγας πλοῦτος τῆς χώρας εἶνε ἔργον τῶν χειρῶν των. Παντοῖαι θεωρίαι καὶ συζητήσεις καὶ προτάσεις μεθόδων ἀνορθώσεως. Ὅλοι συσταίνουν διάφορα φάρμακα. Μερικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἐν μόνον φάρμακον ὑπάρχει τὸ νὰ ἀποδοθῆ ὅλος ὁ πλοῦτος εἰς τοὺς μόνους δικαιοῦχους—δηλαδὴ τὰς ἐργατικὰς τάξεις, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται αὐτὸ εἶνε ὀλίγοι. (Ὁ μόνος δικαιοῦμενος σιωποῦν.

Ἰὺς τὰ ἐργαστάσια τοῦ Ρ'αβάν μεγάλη ἐπικρατεὶ ὀυσαρέσκεια. Ἰὰ ἡμερομίσθια δὲν ἠῶξήθησαν ποσῶς ὁ δὲ Ρ'αβάν ἐξακολουθεῖ τὸν πόλεμον μετὰς ἐπαγγελματικὰς ἐνώσεις ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῆς ἐξουσίας διὰ στρατοῦ καὶ ἀστυνομίας. Ἀυτὰ ὁμως τὸν Ρ'αβάν οὐδόλως τὸν ἐτάρασσαν. Ἰὴν ὀυσαρέσκειαν τῶν ἐργατῶν τὴν ἐθεώρει παιγνίδι. Ἰὸν νοῦν του τὸν εἶχε προσηλωμένον εἰς τὸν σκοπὸν του καὶ ἀνέμενε τὸν θρίαμβον ἀδιαφορῶν δι' ὄλα τὰ ἄλλα. (Ὅτε τὸν ἐμελε διὰ τὰ παράπονα τοῦ Χάλσου οὔτε διὰ τοὺς εὐσχήμους γογγυσμοὺς τοῦ Συμβουλίου. Ἰὸ ἰδεῶδες του ἦτο ὠρισμένον. Ἰπόλυτος, ἀνεξέλεγκτος, ἀνεξάντλητος δύναμις εἰς τὰς χεῖρας του. Ἰὺς αὐτὸ ἀπέβλεπε καὶ αὐτὸ ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ ἐπιτύχη. Ὅλα τὰ ἄλλα ἦσαν δι' αὐτὸν ἀνάξια λόγου. Ἰὺς τοὺς ἐμπορικοὺς καὶ χρηματιστικοὺς κύκλους ἀπέδειξεν ἑαυτὸν σπουδαιότατον παράγοντα καὶ κατέστη ὁ ἄξων τῆς πανισχύρου Ἰταιρείας καθὼς καὶ ὁ ἄτλας ὄλης τῆς πλουτοπαραγωγικῆς

κινήσεως. Μόνον διὰ τῶν ὑποδείξεών του εἰς τὸ Συμβούλιον ἡ ἀτομικὴ του περιουσία ἠῶξανε καταπληκτικῶς ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐνῶ ταυτόχρονως ἐπολλαπλασιάζοντο ἀκατασχέτως καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῆς Ἰταιρείας. Ἰὸ μόνον τὸ ὅποιον ἐστενοχῶρει τοὺς διοικητὰς τῆς ἦτο τὸ ἄμορφον κτίριον εἰς τὰ περίχωρα τῆς πόλεως ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦσαν τοποθετημέναι περὶ τὰς δώδεκα μυστηριώδεις μηχαναί, ὀδοντωταὶ καὶ ὀπλισμέναι, ἡμιτελεῖς καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἀτελεσφόρητοι ὠς νὰ εἶχον μόλις κατασκευασθῆ ἐνῶ ἦτο κάμποσος καιρὸς ἀρ' ὄτου κατεσκευάσθησαν. Κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἐργάτας, κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἀρχιεργάτας δὲν εἶχε τὴν παραμικρὰν ἰδέαν τί εἶδους πράγματα θὰ ἦσαν αὐταὶ αἱ μηχαναὶ ὀταν θὰ συνεπληροῦντο καθ' ὄλα. Κάτι ἔλειπε τὸ ὅποιον κανεῖς δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ὑποπτευθῆ καν. Καὶ αὐτὸς ὁ Ρ'αβάν δὲν τὸ ἐγνώριζεν αὐτὸ τὸ κάτι ὀπου ἔλειπε. Ἀυτὸ τὸ κάτι ἐσχετίζετο με ἑνα ἀπὸ τοὺς θαυμασίους δεκτῆρας τοὺς ὁποίους ὄλοι ἀνεγνώριζαν καὶ ἐθαύμαζαν. Ἀλλὰ μόνος ὁ Χάλσους εἶχε τὴν πλήρη καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν τοῦ ἀναγκαίου στοιχείου. Μόνος ὁ Χάλσους κατεῖχε τὸ πλήρες μυστικὸν τῆς λειτουργίας τοῦ δεκτῆρος. Ὅ Ρ'αβάν με πανοῦργον τόλμην ἔκρυπτε τὴν ἀμάθειάν του λαμβάνων ἦθος δῆθεν εἰδήμονος. Ἰν τούτοις ἐροβεῖτο νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὸν Χάλσους. Ἀρ' ἐτέρου ὁ Χάλσους ἐτήρει ἄκραν σιγὴν τέσσαρα ὀλόκληρα ἔτη, ἀρ' ὄτου κατεσκεύασε τὸ πρῶτον μοδῆλο. Πολλὰκις εὑρέθη εἰς ἐπικινδύνους στιγμὰς μετὸν Ρ'αβάν, ἀλλ' οὔτος δὲν ἐτόλμησεν

οὔτε ἅπαξ νὰ ἐκτεθῆ ὡς ἀγνοῶν τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως. Ὁ Χάλσος ἰδίως ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη τὸ κυρὸν θυγάτριόν του ἔγεινε πολὺ ὀλιγόλογος. Περὶ αὐτοῦ τοῦ δυστυχήματος κάποτε ὠμίλει μὲ τὴν Βιργινίαν Δελαβάρη, ἀλλ' οὐδέποτε μὲ τὴν σύζυγόν του.

Ἡ περιέργεια τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐργασίας τῆς Ἰταιρείας ἐρθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον. Κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ τί ἐσκόπευεν ἡ Ἰταιρεία. Ὅλοι ἠσθάνοντο τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κολοσσιαίας ὑποθέσεως, καὶ ὅτι οἱ διοικηταὶ εἶχον σπουδαίους λόγους διὰ νὰ κρατοῦν μυστικότητα. Εἰς τὸ κέντρον ὅλης αὐτῆς τῆς ζυμώσεως ὑψοῦτο ἡ γιγαντία μορφή τοῦ Ρ'αβάν ἐξουσιάζοντος τὰ πάντα, ἀψηροῦντος τὰ πάντα, μὲ μίαν μόνην ἐξαίρεσιν. Οὔτε ἐρώτησιν ποτε καμίαν ἔκαμε τοῦ Χάλσου, οὔτε διαταγὴν οἰανδήποτε ἐτόλμησε νὰ τοῦ ῥόση οὔτε ἐπίπληξιν κατόπιν τῆς συνεντεύξεώς των ἐκείνης τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς των διὰ τὴν Νέαν Ἰόρκην.

Ὅλιγοὶ μῆνες ἐπέρασαν ἔκτοτε καὶ ὅμως ὁ Ρ'αβάν ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐγήρασεν εἰς αὐτὸ τὸ ὀλιγόμηνον διάστημα. Ἐγείνε σκαιότερος καὶ ἐπιφυλακτικώτερος. Προσέτι δὲ τὰ λόγια του ἔγειναν ὀλιγώτερα καὶ αἱ τρίχες εἰς τοὺς κροτάφους του λευκότεραι. Βεβαίως βλέπων τις αὐτὸν δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ὀνομάσῃ εὐτυχῆ ἄνθρωπον. Σπανίως ἐμειδία, οὐδέποτε ἔχαριεντιζέτο, οὔτε ἔπαιζεν, ἀλλ' ἀδιαλλείπτως ἐβυθίζετο εἰς ριψοκίνδυνα σχέδια. Οἱ τρομεροὶ του κίνδυνοι ἐπήγαζον ἀφ' ἐνός ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ Χάλσου, καὶ

ἀφ' ἐτέρου ἐκ τῆς χρηματιστικῆς του ἐξαπλώσεως. Ἐν τούτοις τὰ νεῦρα του ἀντεῖχον προσέτι δὲ ἦτο ἀκαταπόνητος ἐργαζόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα. Μετὰ τὸ δυστύχημα τῆς θυγατρὸς του ἡ ὁποία ἐγέννησε κοράσιον καὶ αὐτὸ κυρὸν, ὁ Ρ'αβάν δὲν ἐμειδίασεν ἐπὶ τρεῖς μῆνας, ἔγεινε δὲ σκυθρωπὸς καὶ σιωπηλός, ἀλλὰ δὲν ἔχασε καθόλου τὴν ζέσιν διὰ τὰς ἐργασίας του. Εἰς τὴν ψυχὴν του ὅμως ἐκορυφώθη τὸ μῖσος του κατὰ τοῦ Χάλσου τοῦ μόνου ἀνθρώπου τὸν ὁποῖον δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιπλήξῃ.

Ἡ κεντρικὰ γραφεῖα τῆς Ἰταιρείας ἦσαν θαυμασίως ὀργανωμένα καὶ τὰ πάντα ἐλειτούργουν ἀπροσκόπτως. Εἰς τοὺς στενογραφικοὺς κύκλους ἐπιθυρίζετο ὅτι ἡ Βιργινία Δελαβάρη εἶχε δυσαναλόγους ἀπολαύς καὶ διεδίδετο ὅτι ἐφόρει πολλάκις τιμαλφεῖς ἐνδυμασίας. Μολταυτα δὲν εἶχε κανεὶς νὰ εἶπῃ τίποτε, καίτοι ὅλοι εὐχαρίστως θὰ ἔλεγον ἐὰν εἶχαν νὰ ὑπαινιχθοῦν τι κατὰ τῆς διαγωγῆς τῆς. Οὐδέποτε ἡ Βιργινία ἐθεάθη μετὰ τοῦ Ρ'αβάν ἐκτός μόνον εἰς τὰς ὥρας τῆς ὑπηρεσίας. Ἄπαξ εἰς τὴν Λέσχην τῶν Φιλελευθέρων διάφοροι πλουτοκρόται συναθροισθέντες ἐπροσπάθησαν νὰ δημιουργήσουν συζήτησιν περὶ τῆς ὥρας ἰδιαιτέρας γραμματέως τοῦ Ρ'αβάν, ἀλλὰ τόσον αἰρνηθίως ἡ συζήτησις ἐσταμάτησε διὰ τῆς ἐγκαίρου παρεμβάσεως αὐτοῦ τοῦ Ρ'αβάν, ὥστε οὐδέποτε πλέον ἐπανελήφθη.

Ἐν τούτοις ὁ Ρ'αβάν ἐβιωρεῖτο μυστηριώδης ἄνθρωπος καίτοι ἀνωμόλογεῖτο μέγας. Ἡ ῥῆμη τῶν γενναιοδωριῶν του τὸν παρουσίαζεν ὡς ἐκτά-

κτως φιλόανθρωπον καὶ εὐεργετικὸν εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς περιπετείας, συμφορὰς καὶ ἀνάγκας τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἦτο πάντοτε μετὰ τὸν πρῶτον δωρητῶν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις καθ' ἃς ἀπῆρτετο συνεισφορὰ ὑπὲρ τῶν ἐνθέων. Πρῶτος εἰς τοὺς συλλόγους, πρῶτος εἰς τὰ συμπόσια, πρῶτος εἰς τὰς ἐπιτροπὰς· ὁ Ραβάν ὄντως ἦτο ἀνεγνωρισμένος ἐγκριτὸς καὶ διαπρεπὴς πολίτης.

Πρὸ πάντων κατάπληξιν ἐπροξένει ὁ οὕτως εἰπεῖν, ὑπερφυσικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ ἑκατομμύρια τοῦ Ραβάν. Ἦτο μεμυημένος εἰς ὅλας τὰς βιομηχανίας καὶ ὅλας τὰς χρηματιστικὰς σφαιράς καὶ πανταχόθεν ἤντλει ἑκατομμύρια. Μόνον ἀπὸ τὰ ἔλαια τῆς Καλιφορνίας, ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν, μὲ τὴν μεγαλητέραν εὐκολίαν καὶ ἀπλότητα ἐπραγματοποίησε ἓν ἑκατομμύριον δολλάρια. Κατώρθωσε δὲ διὰ δωροδοκίας τῶν βουλευτῶν νὰ συναρθούν κυβερνητικὰ συμβάσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξησφράλισε τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. (1) ἴδιος τὸ διηγεῖτο γελῶν εἰς ὄμιλον πλουτοκρατῶν ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν Φιλελευθέρων. «Φίλοι μου» τοὺς ἔλεγε καγχάζων «μὲ μίαν καλὴν Ἑταιρείαν ὡς ἡίδικὴ μου, ἡ ἀνατροπὴ οἰουδήποτε πολιτεύματος εἶνε τὸ εὐκολώτερον πρᾶγμα.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

Καθ' ὅσον ἐπετύγχανον οἱ σκοποὶ του, ἠϋξανε καὶ ἡ φιλοδοξία του. Ἀνελογίζετο ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέαν φάσιν ἐξελέξεως. Μίαν ἡμέραν κατόπιν τῆς ἐργασίας τοῦ γραφείου

μετέβη ἀποφασιστικῶς εἰς τὸ αὐτοκίνητόν του, ἐνευθεν εἰς τὸν Σωφὲρ καὶ ἀστραπηδὸν διασχίσας ὠκεανὸν αὐτοκινήτων, ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐφθάσεν εἰς τὴν ἑπαυλίν του. Εἰς τὴν εἰσοδὸν κυττάξας τὸ ὠρολογίον του ἔκαμεν ἀύστηρὰν παρατήρησιν εἰς τὸν Σωφὲρ ὅτι ἔπρεπε νὰ διανύσῃ τὸ διάστημα ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς τὸ προάστειον εἰς ὀλιγώτερα λεπτά. Ἦ ἑπαυλις τοῦ Ραβάν ἦτον ἤδη καθ' ὅλα συμπληρωμένη καὶ αἱ παντοῖαι καλλοναὶ τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἦσαν κάτι τι ὄνειρῶδεις καὶ ἀράνταστον. (2) Ραβάν ἐρρόρα τὴν ἡδονὴν τῆς μεγαλειότητός του.

Ἦτον ὄντως μέγας ἀνὴρ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν καὶ αὐτοῦ καὶ πάντων. Πλησιάσας εἰς τὸν πρόδομον ἤκουσε τὸν ἡσυχον βηματισμὸν τῆς Λαύρας ἡ ὁποία ἤρχετο νὰ τὸν προῦπαντήσῃ κατὰ τὴν ἀρχαιοτρόπον τῆς συνήθειαν. Ἦνας μεγιστάν ὡς ὁ Ραβάν εἶχε, βλέπετε, σύζυγον ἀρχαιοπρεπῆ καὶ αὐτὸ τὸ ἡσθάνετο κατάκαρδα.

Ἀπόψε πρόκειται περὶ σοβαρᾶς κρίσεως καὶ ὁ Ραβάν ἦτον ἔτοιμος. Ἦλθεν ἐπὶ τούτῳ, νὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃ. Ἦτο συνειθισμένος νὰ ἀντιμετωπίζῃ σοβαρὰς κρίσεις.

— Λαύρα, εἶπεν ἀφροῦ ἔμειναν μίνοι, ὄλων τῶν ὑπηρετῶν ἀποχωρησάντων μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των, κάθησε ἐδῶ πλησίον μου ἔχω νὰ σοῦ πῶ κάτι.

Ἦ Λαύρα ἔσπευσε μὲ τὴν μετριόφρονα φαιδρότητά της, ἀλλ' αἰφνης ὡς ἀντίκρουσε τὸ πρόσωπόν του, ἔγεινε κατηρῆς. Τὸ πρόβατον πάντοτε γινώριζει ἀμέσως τὴν τύχην του ἅμα ἀντι-

κρύση τὴν μάχαιραν τοῦ σφαγέως του. Ἦ ἔκφρασις εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Λαύρας αὐτὸ ἐδήλου ὅταν ἐκάθησε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Ἰ'αβάν λέγουσα:

— Πές μου Γιάννη μου Ἦ ἔχεις νὰ μοῦ πῆς;

Ὁ Ἰ'αβάν θέσας τὸ χέρι του εἰς τὴν ἐξωγκωμένην τσέπην του ἐξήγαγε δέσμη ἐγγράφων ἄλλων κυανῶν καὶ ἄλλων ροδαχρόων σχήματος δὲ ὄλων ἐπιμήκους. Ἐκαστὸν ἦτο διπλωμένον με τῶν. Ὡθησε τὴν δέσμη ταύτην ἐπὶ τῆς ἐνώπιόν των τραπέζης ὥστε νὰ τὴν ἴδῃ ἡ σύζυγός του. Ἦ Λαύρα ἐξέτεινε τὸ χέρι πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐκύτταξε.

— Τί εἶνε αὐτὰ τὰ χαρτιά; εἶπε με τὸ χέρι ἀκόμη διστακτικὸ καὶ με τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου τῆς ἀκόμη κατηρεστέραν.

— Δὲν εἶνε κανένα σπουδαῖον πρᾶγμα εἶπεν ὁ Ἰ'αβάν. Κύτταξέ το' εἶνε χρεώγραφα ἀξίας ἀκριβῶς ἐνὸς ἑκατομμυρίου δολλαρίων.

— Ἐνα ἑκατομμύριον δολλάρια, Γιάννη; Τί ἐννοεῖς;

Κύτταξέ τα' ἴδέ το μόνη σου.

— Ἀλλά, Γιάννη, τί θέλουν ἐδῶ αὐτὰ τὰ χρήματα;

— Θέλουν νὰ γίνουν ἰδικά σου, κυρία Ἰ'αβάν. Ἰ'εργάσθηκα διὰ νὰ τὸ κάμω αὐτὸ τὸ ἑκατομμύριον. Δὲν εἶνε πολλοὶ οἱ ὅποιοι ἔμποροῦν νὰ παρουσιάσουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἓν ἑκατομμύριον δολλάρια. Ἰ'εφρίντισα νὰ ἐξασφαλισθοῦν αὐτὰ τὰ χρήματα εἰς τὸ ὄνομά σου. Ἦνε δῶρον μου πρὸς σὲ ἀπόλυτον καὶ ἀνεπιφύλακτον.

— Γιάννη, πῶς νὰ σὲ εὐχαριστήσω — ἀλλὰ δὲν τὸ θέλω. Δὲν τὰ

ἀπέκτησα ἐγὼ αὐτὰ τὰ χρήματα, δὲν ἤξεύρω τί νὰ τὰ κάμω. Ἦσαι πάντοτε τόσο καλὸς πρὸς ἐμέ, Γιάννη. Ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ τὰ δεχθῶ αὐτὰ τὰ χρήματα. Δὲν εἶνε δικά μου.

— Δικά σου εἶνε Λαύρα, καὶ θὰ τὰ δεχθῆς.

— Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ τὰ δεχθῶ.

— Δὲν θέλω ἀνοησίαις, εἶπεν αὐστηρῶς ὁ Ἰ'αβάν. Αὐτὰ τὰ χρήματα εἶνε ἰδικά σου. Ἦμπορεῖς νὰ τὰ μεταχειρισθῆς ὅπως θέλεις. Ἦννοεῖται πάντοτε θὰ σὲ συμβουλεύω διὰ τὴν τοποθέτησιν των ὅπως γνωρίζω καλλήτερα. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ πᾶνε χαμένοι οἱ τόκοι των. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἴδω ποτὲ εἰς ἀνάγκας. Δὲν συμβουλεύω τοποθετήσεις μὴ ἀσφαλεῖς. Οἱ δικηγόροι μου θὰ σοῦ συστήσουν τὰ δέοντα καὶ θὰ σοῦ ὑποβάλουν κατάλογον βιομηχανιῶν, ἐταιρειῶν καὶ ἐπιχειρήσεων ἀσφαλῶν ὥστε νὰ ἐνδύσης τὰ χρήματά σου ἀρόβως καὶ ἔμπορεῖς νὰ ἐκλέξης. Θὰ σὲ βοηθήσω εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐὰν θέλῃς. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σὲ στερήσω τοῦ πλεονεκτήματος τῆς πείρας μου. Ἦ περιουσία ὅμως αὕτη εἶνε ἀπολύτως ἰδική σου. Ἦνε κτῆμα σου.

— Κτῆμα μου! Ἀλλό, Γιάννη, εἶμαι σύζυγός σου. Δὲν με μέλει γι' αὐτὰ τὰ χρήματα. Δὲν τὰ ἐννοῶ καὶ δὲν τὰ θέλω. Θέλω μόνον νὰ εἶμαι σύζυγός σου, Γιάννη, ἀρωσιωμένη ὅπως πάντοτε ὑπῆρξα. Θέλω νὰ σὲ βοηθῶ, νὰ σοῦ εἶμαι πάντοτε χρήσιμος ὅπως πάντοτε ἐπροσπάθησα νὰ σοῦ εἶμαι.

— Ἀκριβῶς, Λαύρα, καὶ ἐκτιμῶ αὐτό σου τὸ αἶσθημα πάρα πολὺ. Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο αἶσθημα ἔχω. Θέλω νὰ σοῦ εἶμαι χρήσιμος ὅσον μπορῶ. Ἦ-

πῆρξες πάντοτε πιστὴ εἰς ἐμέ· τὸ γνωρίζω ὅπως καὶ ἐγὼ ὑπῆρξα πάντοτε πιστὸς εἰς ἐσέ. Δὲν εἶνε δέκα ἄνδρες εἰς ὅλον τὸ Σικάγον μὲ τὰ ἑκατομμύρια μου οἱ ὅποιοι νὰ ἤμποροῦν νὰ εἰποῦν ὅπως ἐγὼ ἤμπορῶ, ὅτι ὑπῆρξαν πιστοὶ εἰς τὰς συζύγους των ὅπως ἐγὼ ὑπῆρξα εἰς τὴν ἰδικήν μου. Καὶ καλὴ εἰς ἐμέ πάντοτε ὑπῆρξες καὶ πολὺ ἐμόχθησες. Λές ὅτι δὲν τὰ ἀπέκτησες αὐτὰ τὰ χρήματα· ἀλλὰ ἐγὼ φρονῶ ὅτι τ' ἀξίζεις καὶ τ' ἀπέκτησες. Ὑπῆρξαμεν ἀμοιβαίως χρήσιμοι. Ἀλλ' ἅπαξ αὐτὸ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξακολούθησῃ, Λαύρα, αἶ τότε...

Δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της. Ὁ Ρ'αβ'ὰν συνωφρυνώθη διότι τὸν διέκοψε καὶ ἐξηκολούθησε λέγων.

— Κανείς δὲν θὰ ἤμπορέσῃ ποτὲ νὰ εἶπῃ ὅτι ὑπῆρξα ἄκαρδος πρὸς ἐσέ. Λαύρα, καὶ πάντοτε θὰ σὲ ἐνθυμοῦμαι μὲ στοργήν.

— ὦ, Γιάννη μὴ μοῦ ὁμιλεῖς περὶ στοργῆς.

— Πῶς Λαύρα, δὲν εἶνε αὐτὴ ἀπόδειξις; Δὲν εἶνε ἐν ὀλόκληρον ἑκατομμύριον δολλάρια ἐνώπιόν σου ἐπὶ τῆς τραπέζης;

— Εἶνε κρῦο ἑκατομμύριο αὐτό, Γιάννη.

— Θεέ μου, πόσον φοβερὸν πρᾶγμα ὁ γυναικεῖος παραλογισμὸς, εἶπεν ὁ Ρ'αβ'ὰν στρέφων τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὰ ὕψη. Ἐκάνονισα τὰ πάντα μὲ τήσῃ ἐπιμέλειαν. Ἀφῆρσα ἀπὸ τὴν περιουσίαν μου ἓνα σπουδαιότατον κεφάλαιον. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ἤμποροῦσα νὰ βγάλω πέντε ἑκατομμύρια δολλάρια ἐντὸς πενταετίας. Ἀλλὰ δὲν θέλω τὸ ἐπιφυλάσσω διὰ σέ,

Λαύρα, χωρὶς νὰ τὸ φειδολευθῶ καθόλου. Τὸ καταρτίζω κτήμά σου ἀπύλυτον ὥστε ποτὲ νὰ μὴ γνωρίσης ἀνεχειαν-χρήματα ποῦ οὔτε νὰ τὰ ὀνειρευθῆς ἐδικαιούσο. Σοῦ κάμνω ὅλα αὐτὰ καὶ τί μοῦ λές; «Δὲν τὸ θέλω, δὲν τὸ θέλω!»

— Γιάννη, ἀπήντησε, ἀγωνιζομένη νὰ συγκρατήσῃ τὸν ἑαυτὸν της, κλητέρα θὰ ἦτο νὰ μοῦ ἔλεγες τὴν ἀλήθειαν.

— Τί ἐννοεῖς τὴν ἀλήθεια;

— Ἐννοῶ ὅτι πρόκειται περὶ ἄλλης γυναικός.

— Σοῦ ὀρκίζομαι, Λαύρα, τίποτε ἀπὸ αὐτά.

Ἀλλ' ἡ παρατήρησις της τὸν ἐξάλισεν ὀλίγον.

— Αἶ, τὸ ξέρω, Γιάννη, εἶπε. Πάντοτε περὶ γυναικός πρόκειται. Εἶνε νέα ὅποια καὶ ἂν εἶνε. Γιατὶ δὲν μοῦ λέγεις παρρησία τὴν ἀλήθειαν, Γιάννη; Πές μου πότε ἔχετε ὀρίσει νὰ γίνῃ ὁ γάμος;

Τὰ δάκρυά της ἔρρεον κρουνηδὸν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν πολλῶν καὶ πικρῶν μαρτυρίων τὰ ὅποια τόσον συχνὰ εἶνε ὁ κλῆρος τῆς γυναικός.

— Σοῦ λέγω πάλιν, Λαύρα, δὲν ὑπάρχουν σχέδια τοιοῦτου εἴδους εἰς τὸν νοῦν μου.

— Λοιπὸν πές μου, πότε ἀπεφάσισες διὰ τὸ... τὸ...

Δὲν ἠδύνατο νὰ εἶπῃ τὴν λέξιν διαζύγιον. Ἦτο ἀρχαιοπρεπῆς γυναῖκα.

— Δὲν ἔχω σχέδια περὶ τούτου. Ἦθελα ἀπλῶς νὰ συζητήσω τὸ πρᾶγμα ἀπόψε μαζὺ σου ἡσύγως, χωρὶς διατάραξιν.

— Όχι δὲν θὰ χάσω τὸ θάρρος μου ἀπὴντησεν ἡ Λαύρα. Βίβέ μου γιὰ πότε σκέπτεσαι;

Ἄλλὰ τὰ δάκρυα ἐξηκολούθουν νὰ ρέουν ποταμηδὸν καὶ δὲν κατέβαλλε πλέον καμμίαν προσπάθειαν νὰ τὰ συγκρατήσῃ.

— Ὅποτε θέλεις. Ἡ γνώμη μου εἶνε νὰ μετοικήσῃς ἡσυχῶς εἰς κανὲν ἄλλο μέρος, Λαύρα. Αὐτὸ εἶνε τὸ καλῆτερον γιὰ μέ.

Κατόπιν μὲ ἐκρηξιν ἐμπιστευτικῆς διαχύσεως προσέθεσε:

— Κανεὶς δὲν θὰ μάθῃ ὅτι ἐφυγες. Ἰγὼ δὲν θὰ εἶπω εἰς κανένα τίποτε καὶ σὺ ἐπίσης θὰ τηρήσῃς τὴν αὐτὴν σιωπὴν.

— Ἀλλὰ, Γιάννη, γιατί αὐτὸς ὁ χωρισμός; Δὲν ἤμουν ἀρωσιωμένη εἰς ἐσέ; Ἡ δὲ ἤμουν πολὺ εὐτυχῆς νὰ μένω ἐδῶ.

— Ἴδου λοιπὸν ὅπου δὲν μὲ ἐννοεῖς Λαύρα. Παραδέχομαι ὅτι θὰ ἦσο εὐτυχῆς νὰ μένης ἐδῶ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἤμουν ἐγὼ εὐτυχῆς. Ἀπὸ καιρὸν ἔχω σκεφθῆ αὐτὸ τὸ πρόβλημα ὠρίμως. Ἡ λύσις του εἶνε μία· τὴν βλέπεις ἐκεῖ δά· εἶνε αὐτὴ ἡ δέσμη ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Τὰ λοιπὰ εἶνε ἀνωφελῆ. Ἐξήσαμε μαζὺ ὅσον ἦτο δυνατόν. Ἀπὸ τοῦδε δὲν εἶνε δίκαιον νὰ συρθῶ πρὸς τὰ κάτω ὑπὸ τῶν ἀτελειῶν σου. Τὸ θεωρεῖς δίκαιον νὰ σταματήσω τὸ στάδιόν μου διὰ νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὰς περιστάσεις; Ἰὰν ἐσὺ δὲν ἤμπορῆς νὰ βαδίσης ἐμπρός, εἶνε δίκαιον νὰ βαδίσω ἐγὼ ὀπίσω; Ἰὰν ἀμφοτέρω δὲν ἤμποροῦμεν νὰ βαδίσωμεν μὲ τὸ αὐτὸ βῆμα, ποίου βῆμα εἶνε δίκαιον νὰ κλονίσῃ τὴν πορείαν; Ἀλλ' ἐν πάσῃ

περιπτώσει μὴ μὲ μέμψουσαι. Ξέρω ὅτι μὲ ἐμέμψθης—μὲ μέμψουσαι τώρα.

Τὸ πρόσωπόν του προσέλαβε σοβαρὰν ἐκφρασιν καὶ ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἀδικηθέντα.

— Ναι Γιάννη, σὲ μέμψουμαι εἶπεν ἡ Λαύρα.

— Βέβαια, βέβαια αὐτὴ εἶνε ἡ ἀνταμοιβὴ διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην τὴν ὁποίαν σοῦ ἔδειξα καὶ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρθην πρὸς ἐσέ. Ἀλλὰ δὲν ἀντιλαμβάνουσαι ὅτι οἱ σημερινοὶ καιροὶ δὲν εἶνε οἱ αὐτοὶ πλέον ὡς ὅταν ἤμεθα παιδιὰ ἢ καὶ ὡς ὅταν συνεδέθημεν διὰ γάμου. Ὅ,τι ἦτο τότε λυσιτελές, δὲν εἶνε τώρα. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ μεμψώμεθα τὸν ἑαυτὸν μας διὰ τοῦτο; Καλῆτερα νὰ μεμψώμεθα τὴν φροῶν τῶν πραγμάτων. Ὁ κόσμος βαδίζει ἐμπρός μὲ ταχύτητα. Ὅσοι δὲν ἤμποροῦν νὰ συμβαδίσουν, πέφτουν. Ἰγὼ ἐγεννήθην διὰ τὴν πρωτοπορείαν. Ἰῆνε περιττὸν νὰ μὲ μέμψουσαι. Ἰγὼ δὲν σὲ ἐμέμψην ποτέ.

— Ἰὲς τί λοιπὸν πταίω ἐγὼ;

— Σοῦ εἶπα, εἰς τίποτε. Ἰῆνε ζήτημα ἐξελιξεως. Ὁ γάμος μας ἦτο φρόνιμον διάβημα τότε. Ἡ βῆσις παντὸς γάμου εἶνε περιουσιακῆ. Ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου προστατεύει περιουσιακὰ συμφέροντα. Ἡ περιουσία εἶνε δύναμις. Ἡ περιουσία εἶνε ἡ μόνη δικαιολογία τοῦ γάμου. Δὲν ἔχει κανένα λόγον ὁ γάμος ἄνευ περιουσιακῶν βλέψεων, ὅπως ἄνευ αὐτῶν δὲν ἔχει κανένα λόγον οὔτε ἡ κυβέρνησις οὔτε οἰσοδῆποτε θεσμὸς. Ἡ περιουσία εἶνε τὸ ἐνδεικτικὸν τῆς δυνάμεως. Τὸ ἔχω αὐτὸ τὸ ἐνδεικτικόν. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Στ' ἀλήθεια Λαύρα, ὅταν

συλλογίζωμαι πόσον καιρόν ἐζήσαμε μαζὺ θαυμάζω τὴν ὑπομονήν μου. Θαυμάζω ὅτι ὑπέμεινα τόσον καιρόν νὰ βλέπω τὴν πρόοδόν μου ἀναχαιτιζομένην ἀπὸ τὰς περιορισμένας ἰδέας σου. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἂν ἦτο στὸ χέρι σου θὰ ἔθετες εἰς ἐνέργειαν τὸ παλαιὸν σύστημα τοῦ βίου μας εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἑπαυλίαν.

— Πόσον ἠλλαξες, Γιάννη, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

— Ἄ, πολὺ καλὰ, εἶπε μετὰ περικρίας ὁ Ἰ'αβάν, ἐγὼ ἠλλαξα καὶ σὺ λυπεῖσαι διότι ἠλλαξα. Ἰμποροῦμεν νὰ μείνωμεν σύμφωνοι ὡς πρὸς αὐτό.

— Τί θέλεις νὰ πράξω, Γιάννη; ἠρώτησεν ἡ Λαύρα, μόλις κατώρθωσε νὰ καταστείλῃ τοὺς λυγμούς της καὶ τὰ δάκρυά της. Πότε θέλεις νὰ φύγω;

— Ἀῦριον, Λαύρα. Δὲν ὠρελεῖ τίποτε ἢ χρονοτριβή.

— Πολὺ καλὰ, ποῦ θέλεις νὰ πάω;

— Δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ σὲ διατάσω ποῦ θὰ κατοικήσης, Λαύρα. Αὐτὸ τὸ ζήτημα ἀπόκειται εἰς ἐσὲ νὰ τὸ προσδιορίσης. Ἰῶσαι κυρία νὰ διάγῃς ὅπου καὶ ὅπως εὐχαριστεῖσαι. Μόνον ἐὰν μοῦ ζητήσης τὴν γνώμην μου θὰ σοῦ ὑπεδείκνυα νὰ ἐκλέξῃς κανὲν ἡσυχον μέρος τὸ ὁποῖον νὰ ἀρμόζῃ μετὰ τὸν χαρακτῆρα σου.

— Συμφωνῶ ὅσον γι' αὐτὸ καὶ θὰ πάω νὰ κατοικήσω εἰς τὸν παλαιὸν μας τόπον. Αὐτὸς ὁ βίος ἐδῶ δὲν μοῦ ἀρμόζει.

— Ἦ κρίσις σου εἶνε ὀρθή καὶ ὁμιλεῖς μετὰ πολλὴν ῥρόνησιν, εἶπεν ὁ Ἰ'αβάν νεύων ἐπιδοκιμαστικῶς. Ὅπου καὶ ἂν πᾶς μὴ λησμονεῖς τὸν παλαιὸν σου σύζυγον. Ἰῶς τὸ μέσον τῶν πολ-

λῶν μου ἀσχολιῶν πάντοτε θὰ σὲ ἐνθουοῦμαι μετὰ στοργήν, Λαύρα. Θέλω καὶ σὺ νὰ με ἐνθυμεῖσαι μετὰ τὸ αὐτὸ αἰσθημα καὶ ὅτι πάντοτε ὑπῆρξα καλὸς πρὸς ἐσὲ. Δὲν θὰ με ἐνθυμεῖσαι, ἀγαπητῆ μου;

Ἦ Λαύρα δὲν ἐράνη νὰ ἤκουσε. Ἦτο μετὰ τὴν κεφαλὴν βυθισμένην εἰς τὸ στῆθος της ἐρριμμένη ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ προσήυχετο, ὡς ἀρχαιοπρεπῆς γυνὴ ὅπου ἦτο.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Ἄνιαιραι δικανικαὶ δυσχέρειαι διὰ τὸ διαζύγιον ἐστενοχώρησαν τὸν Ἰ'αβάν οὐκ ὀλίγον. Ἰ'άν προσθέσωμεν καὶ τὴν μελαγχολίαν τὴν ὁποίαν τοῦ ἐγέννησεν ἡ μόνωσις του καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀναμνήσεις τῆς Λαύρας δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸν βίον τοῦ Ἰ'αβάν εὐτυχῆ. Ἦ δικαίωμα ἔχει μία γυναῖκα φεύγουσα νὰ ἀρίνη ἓνα Ἰ'αβάν ἔρμαιον εἰς τοιαῦτα αἰσθηματά; Αὐτὸ τὸ πνεῦμα διέθεε τοὺς διαλογισμούς του. Βεβαίως ὁ πολιτισμὸς μας εἶνε πολὺ ἐλαττωματικὸς ἀφοῦ ἐπιτρέπει τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων. Ἦρεπεί νὰ εὐρεθῇ τρέπος διὰ τοῦ ὁποίου νὰ αἴρωνται ἄρδην τὰ παντοῖα δυσάρεστα τὰ ὁποῖα ἐπακολουθοῦν τὸ διαζύγιον. Ἰῶς μίαν τοιαύτην περίστασιν μερικοὶ ἄνδρες κυριεύονται ὑπὸ μελαγχολίας. Ἄλλοι παραδίδονται εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ ἄλλοι κυφρύνονται ἐκ νέου. Ὁ Ἰ'αβάν δὲν ἀνήκεν εἰς καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς τῶν τρεῖς

τάξεις. Ἴλεγε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν Λαύραν ὅταν τὴν ἐβεβαίονεν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν καρδίαν του αἰσθημα δι' ἄλλην γυναῖκα, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι εἰς τὴν καρδίαν του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμρωλεύσῃ αἰσθημα διὰ καμμίαν γυναῖκα. Ἐπίσης τὴν ἀλήθειαν τῆς ἔλεγεν ὅταν τῆς ἰσχυρίζετο ὅτι δὲν εἶχεν σχέδια δευτέρου γάμου. Ὅλιγα ἡμέραι παρήλθον ἀπ' ὅτου ἐδοκίμασε τὴν πικρίαν τῆς μονώσεως, ὅτε συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ παραγγείλῃ εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ τὸν γαμβρὸν του Χάλσυν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἐπαυλὶν του.

Ἀμρότεροι ἦλθον μίαν ἐσπέραν καὶ τοὺς ὑπεδέχθη μὲ σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν. Τὸ μεγαλεῖον τοῦ μεγάρου καὶ τὸ ἦθος τοῦ Ραβάν τοὺς ἔθεσεν εἰς κάποιαν ἀμηχανίαν. Ἦτο τέλειος μεγιστάν ἤδη ὁ Ἰωάννης Ραβάν. Ἡ Σοφία ἔφερε καὶ τὸ κυρὸν τῆς θυγάτριον.

— Πήγαινε νὰ φιλήσῃς τὸν παπποῦν. Λόρα, εἶπεν ἡ Σοφία εἰς τὴν μικρὰν τῆς καὶ τῆς ἔδειξε τὸν δρόμον. Ἀλλ' ἡ μικρὰ στρέφουσα ἀποτόμως, ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν τῆς εἰς τὰ φορέματα τῆς μητρός τῆς.

— Ἡ Λόρα εἶνε ἐντροπαλή, ἐξήγησεν ἡ κυρία Χάλσου.

Ἡ δυσαρέσκεια τοῦ Ραβάν ἐζωγραφήθη εἰς τὸ πρόσωπόν του. Εἶχε καταναλώσει πολλὰς ὥρας τῆς μονώσεώς του ἀμφιταλαντευόμενος ἂν ἔπρεπε νὰ τὸ ἀγαπήσῃ αὐτὸ τὸ παιδί ἢ νὰ τὸ μισήσῃ. Ἄν ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποδεχθῆ ἢ νὰ τὸ θεωρήσῃ ὡς κηλίδα τοῦ βίου του. Εἶχεν ἐλπίζει ὅτι θὰ ἀπέκτα ἔγγονον ἀφοῦ υἱὸν δὲν ἦτο δυ-

νατὸν νὰ ἀποκτήσῃ. Αὐτὸ τὸ ἀνάπηρον τεκνίον τῆς θυγατρός του ἦτο ἡ μόνη κληρονόμος τῆς περιουσίας τοῦ Ραβάν. Ὡκτερε τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐμέμμετο τὴν τύχην του ὡς ἀγνώμονα πρὸς τὴν μεγαλουργὸν ὁράσιν του. Ἐμίσει δὲ τὸν Χάλσυν ἐτι μᾶλλον διὰ τοῦτο.

Μολαταῦτα δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς διαλογισμούς του νὰ κλονίσουν τὴν ψυχραιμίαν του.

— Σοφία, εἶπε, σὲ ἐκάλεσα ἀπόψε ἐδῶ διότι ὡς γνωρίζεις αὔριον εἶνε Παρασκευή.

— Ναί, Μπαμπᾶ.

— Καὶ ὡς γνωρίζεις, Σοφία, ἡ μητέρα σου—δηλαδὴ ἡ τέως κυρία Ραβάν,—εἶχε τὴν συνήθειαν—ἡ μᾶλλον μὲ ἐσυνήθισε νὰ τὸ περιμένω κάθε Παρασκευὴν—ἐννοῶ νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι τακτικὰ κάθε Παρασκευὴν μοῦ ἔκαμνεν ἓνα ἰδιαίτερον φαγητὸν τὸ ὅποιον μοῦ ἤρεσε. Ἦώρα, βλέπεις εἶμαι μόνος καὶ δὲν ἔχω κανένα.

Ὁ Ραβάν δὲν ἔκαμνεν ἀπόπειραν νὰ κρύψῃ ἐντελῶς τὴν συγκίνησίν του.

— Κύτταξέ με, ἐξηκολούθησε, ἡ μητέρα σου ἔφυγε καὶ ἐγωϊστικώτατα ἠμέλησε νὰ λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν αὐτὴν τὴν συνήθειαν τῆς Παρασκευῆς ἢ νὰ φροντίσῃ νὰ εὔρη τρόπον νὰ εὔρισκω τὸ ἐν λόγῳ φαγητὸν κάθε παρασκευῆν. Ὁ ἀρχιμάγειρός μου ἐπροσπάθησε νὰ τὸ καταφέρῃ, ἀλλὰ ἀπέτυχε.

— Διατὶ δὲν γράφεις εἰς τὴν κυρίαν Ραβάν νὰ τῆς ζητήσῃς τὴν συνταγὴν; ἠρώτησεν ὁ Χάλσους μετὰ νηφραλιότητος.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε πρακτικόν, ἀπήντησεν ὁ Ραβάν μετὰ παχερότητος,

καὶ εἰάν ἀκόμη ἐγνώριζα τὴν παροῦσαν διαμονὴν αὐτῆς τῆς κυρίας δὲν θὰ τῆς ἔγραφα.

Ἡ Σοφία τὸν ἐκύτταξε χωρὶς νὰ κάμῃ καμμίαν παρατήρησιν. Ἐὖρος τῆς δὲν ἤλλαξε ποσῶς ἤτο πάντοτε σκυθρωπὸν καὶ βαρὺ. Ὁ Ἰ'αβάν ἐξηκολούθησε λέγων καὶ ὑφόνων τὴν χεῖρα του.

— Ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μοῦ ἀναφέρῃ κανεὶς πλέον αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ἴχω ἀποβάλλει ὡς ἀναξίαν ἐμοῦ πᾶσαν σκέψιν περὶ προσφυγῆς εἰς τὴν ἀρωγὴν τῆς.

Καὶ τώρα θὰ ἴδωμεν τὸ σχέδιον τὸ ὁποῖον συνέλαβεν ὁ Ἰ'αβάν καλέσας τὴν θυγατέρα του.

— Γνωρίζω, Σοφία, ὅτι εἶσαι νοικοκυρά.

— Ἴβνε νοικοκυρά πρώτης τάξεως, εἶπεν ὁ Νάλσους ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐπωρελεῖτο τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ ἐπαινήσῃ τὴν σύζυγόν του.

— Ἀκριβῶς, καὶ γνωρίζεις νὰ μαγειρεύῃς σὰν τὴν μητέρα σου.

Δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῆς, Σοφία, τί ὑποφέρω μὲ αὐτὴν τὴν περίπλοκον ὑπηρεσίαν καὶ τί φοβερὰ ἐξοδα γίνονται χωρὶς νὰ ἔχω ἐκεῖνο ὅπου θέλω. Σοφία, ἔχω ἀνάγκην μιᾶς οἰκονόμου.

— Βεβαιότατα Μπαμπᾶ. Νὰ κυττάξωμεν νὰ εὐρωμεν μίαν.

— Δὲν θὰ βελτιώσῃ ποσῶς τὴν θέσιν μου μιὰ ξένη οἰκονόμος. Ὅχι Σοφία.

Σοφία, θέλω ἐσέ. Νὰ ἔλθῃς νὰ κατοικήσῃς ἐδῶ.

Οἱ νεαροὶ σύζυγοι τὸν παρετήρουν ἀναυδοὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν πρὶν εὐρουν νὰ τοῦ δόσουν ἀπάντησιν.

— Αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον, Μπαμπᾶ, εἶπεν ἡ Σοφία, ἔχω τὸ σπῆτι μου καὶ εἶνε εἴκοσι μίλλια μακρὰν ἀπ' ἐδῶ.

— Ἰὰ ἐσκέφθηκα ὅλα αὐτά. Σὲ τρομάζουν μικρὰ πράγματα ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ μεταβολή. Ἴχεις τὸ ἴδιον ἐλάττωμα τῆς μητρός σου. Ἐὖρος μόνον σπουδαῖον εἶνε ὅτι ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ ζῶ κατ' αὐτὸν τὸν ἀθλιὸν τρόπον ὅλα τὰ ἄλλα εἶνε μικρὰ πράγματα. Ἴχω σπουδαίας ἐργασίας νὰ διεξαγάγω καὶ τὸ πνεῦμα μου πρέπει νὰ εἶνε ἡσυχον ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας. Ὡστε λοιπόν, κόρη μου, ἂν ἀπορασίσης νὰ ἐγκατασταθῆς ἐδῶ καὶ ὀργανώσῃς μέχρι τινὸς τὸ εἶδος τοῦ βίου εἰς τὸν ὁποῖον ἔχω συνειθίσει, προδήλως αὐτὸ εἶνε τὸ καθήκον σου καὶ δὲν πρέπει νὰ λογαριάξῃς τὰς μικρὰς ἐνοχλήσεις τὰς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντός σου θὰ προξενήσῃ εἰς σέ καὶ εἰς τὸν σύζυγόν σου. Ἴβμαι βέβαιος ὅτι θὰ διδάξῃς αὐτὸν τὸν ἀρχιμάγειρον.

— Ἀλλὰ, κύριε Ἰ'αβάν, ἐγὼ ἔχω νὰ εἶμαι εἰς τὸ ἐργαστάσιον σχεδὸν ἡμέραν καὶ νύκτα, διέκοψεν ὁ Νάλσους.

— Ἀκριβῶς. Δὲν ἐννοῶ νὰ ἐγκατασταθῆς καὶ σὺ ἐδῶ ἄλλο μόνον ἡ Σοφία. Ἰ'σὺ θὰ μένης ἐκεῖ ὅπου εἶσαι. Ἰννοεῖται θὰ ἔρχεσαι ἐδῶ ἅπαξ ἢ δις ἐβδομάδος διὰ νὰ μοῦ ἀναφέρῃς τὴν ὑπηρεσίαν. Κάθε Παρασκευὴν, ἄς εἰπώμεν. Πολὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ, Κάρολε. Γνωρίζεις πόσον σέ ἐκτιμῶ, πόσον βασίζομαι εἰς τὰς ὑπηρεσίας σου. Πράγματι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ, ἡ ἐπιτυχία τῆς Ἰ'ταιρείας. Μεγάλῃ

ὕπῆρξεν ἡ ὑπομονή ὄλων μας, μολονί τι ὀρείλω νὰ παρατηρήσω...

Ὁ Χάλσους ἐψιθύρισε κάτι τι καὶ ἐστράφη νὰ φύγη· Δι' αὐτὴν τὴν στάσιν τοῦ γαμβροῦ του ὁ Ἰ'αβάν ἐθύμωσε εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ λησμονήσῃ τὸν χαλινὸν τῆς γλώσσης.

— Ἀδιάφορον τί φρονεῖς ἐσύ, νεαρέ μου κύριε. Τὴ φρονῶ ἐγὼ εἶνε τὸ μόνον ὅπου ἀξίζει καὶ λογαριάζεται. Ἡ Σοφία ἀνήκει ἐδῶ ὅπωςδὴποτε. Θὰ ζήσῃ βίον εὐρύτερον. Θὰ γνωρίσῃ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει ποτέ τῆς γνωρίσει. Ἴσως νὰ γίνῃ καὶ ἀνάγκη νὰ ταξιδεύσωμεν· πιθανὸν νὰ ἐπισκερθῶμεν τὴν Εὐρώπην. Ἴππειτα αὐτὸ τὸ παιδί ἔχει ἀνάγκην φροντίδος. Ὅλα αὐτὰ χρειάζονται μέσα ἀνώτερα τῶν δυνάμεών σου, νέε μου. Μὴ προσπαθεῖς νὰ ἀντιπράττῃς εἰς τὰ σχέδιά μου. Προδήλως αὐτὸ ὅπου λέγω εἶνε τὸ ὀρθόν.

— Ἀλλὰ διὰ πόσον καιρὸν;

— Ἴπ' ἀόριστον.

— Καὶ θέλεις νὰ διαλύσω τὸ σπῆτι μου «ἐπ' ἀόριστον;» Ὁμολογῶ ὅτι δὲν βλέπω τὴν ὀρθότητα τῆς ἰδέας σου, κύριε Ἰ'αβάν.

— Εἶσαι ἐγωῖστῆς καὶ γιαυτὸ δὲν τὴν βλέπεις, Κάρολε. Πρὸ πάντων πρέπει ν' ἀποφεύγῃς τὸ ἐλάττωμα τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Δὲν τὴν ἀποχωρίζεσαι τὴν γυναῖκα σου, ἀλλὰ τὴν βοηθεῖς νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα βίου. Ἴν τῷ μεταξύ, ἐννοεῖται, τὸ καθῆκον σου πρὸς αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν Ἰταίρειαν εἶνε νὰ εὐδοκιμήσῃς εἰς τὸ ἔργον σου. Κύτταξε τὴν ἐργασίαν σου, παιδί μου. Κανένα καλὸ ποτέ δὲν προκύπτει ἀπὸ τὸν ἐγωῖσμέν. Προσπάθει νὰ

εἶσαι δίκαιος. Καὶ προσέτι, Κάρολε μὴν ἀμελήσῃς, πρὸς Θεοῦ, νὰ τελειώσῃς μίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς μηχανάς.

Ὁ Χάλσους ἀπλῶς ἐκάθητο καὶ τὸν ἐκύτταζε ζοφερῶς ἐπὶ τινὰ χρόνον χωρὶς νὰ ἀπαντᾷ.

Μοῦ φαίνεται πῶς δὲν θὰ ἤμπορέσω ποτέ νὰ σὲ κάμω νὰ καταλάβῃς, Κάρολε, ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶνε πλέον ὁποῖα ἦσαν πρὶν ἔλθωμεν ἐδῶ εἰς τὸ Σικάγο. Εἶμαι μεγαλύτερος ἀνθρώπος τώρα παρὰ τότε. Δὲν εἶνε παράδοξον ἐντὸς ὀλίγου νὰ κάμω τόπον διαμονῆς μου τὴν Νέαν Ἰόρκην, ἢ ἴσως τὸ ἐξωτερικόν. Ἰψωθήκαμε γρήγορα καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὑψωνόμεθα μετὰ τὴν αὐτὴν ταχύτητα, Κάρολε. Θέλεις νὰ πᾶς ψηλὰ με τοὺς Ἰ'αβάν, ἢ θέλεις νὰ μείνῃς κάτω με τοὺς Χάλσουδες αὐτοῦ τοῦ κόσμου; Ἴππειτα, εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, ὀρεῖλεις νὰ σεβασθῆς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς συζύγου σου. Νὰ μὴ λησμονῆς, παιδί μου, ὅτι ἡ θυγατέρα μου ἡ Σοφία, εἶνε τὸ γένος Ἰ'αβάν. Μόνον ὅτι δὲν ἔλαβεν ἀκόμη εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλωθῇ τὸ Ἰ'αβάνειον ἡμισυ τῆς φύσεώς της.

Ὁ Χάλσους ἐστρεψε καὶ προσήλωσε τὸ βλέμμα του εἰς τὴν σύζυγόν του. Τὴν εὔρε μετὰ τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς της προσηλονομένους ὅτ' ἐπὶ τοῦ πατρός της, ὅτ' ἐπὶ τῶν πλανωμένων ἀνὰ τὸ πλούσιον περιβάλλον τῆς πατρικῆς ἐστίας. Πρὸς μεγίστην τοῦ Χάλσου ἐκπληξιν, ἡ Σοφία δὲν ἐξέφρασεν ἀκόμη τὴν τελειωτικὴν τῆς ἀπόρριψιν τῆς τόσον ἀπαθούς προτάσεως τοῦ πατρός της. Ἴν τῆς μεγάλης του ἐκπληξέως ἐλησμονήσῃ νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἰδικὰ του σχόλια. Ἴκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον

του ἔπροξένησε τὴν μεγαλητέραν ἐκπληξιν ἦτο ὅτι ἐνδομύχως ἤσθάνετο ὅτι δὲν τοῦ ἀπήρεσεν ἢ προτεινομένη διαρρύθμισις ὅσον ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀπαρέσει. Ἀνελογίζετο τὴν Σοφίαν μὲ τὸ σκυθρωπὸν τῆς πρόσωπον καὶ τὸ κατηφές τῆς ἤθους· τὰς ἀναριθμήτους πικράς, ἐρεθιστικὰς τῆς λέξεϊς. Τὴν παρατήρει καὶ δὲν εὕρισκε πλέον εἰς αὐτὴν κανὲν γυναικεῖον θέλγητρον. Μὲ ὅλον τὸν πόλεμον τὸν ὁποῖον ἔκαμε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποφύγῃ ἀπὸ τοῦ νὰ θέσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὸ ἐρώτημα διατὶ τάχα νὰ κάμῃ τοιαύτην ἐκλογὴν συζύγου. Σχεδὸν ἤρchiσε νὰ κάμῃ καὶ κάποιαν σύγκρισιν.

— Λι, νὰ τελειώνη αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις εἶπεν ὁ Γ'άβ'αν διακόψας τὴν σιωπὴν. Τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀγαθὰ πηγαίνουν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὰ ἔχουν ἐλκύσει διὰ τῆς δημιουργικῆς τῶν δράσεως. Τὸ ραβάνειον ἡμισυ τῆς Σοφίας ἔχει ἐλκύσει τὰ ἀγαθὰ, Κάρολε, τὰ ὁποῖα ἴσως προθυμοποιοῦμαι νὰ τῆς δώσω. Πάρε, υἱέ μου, ὅσα ἀγαθὰ τοῦ βίου τούτου ἠμπορέσης—ἀροῦ πρῶτον τὰ ἐλκύσης διὰ δημιουργικῆς δράσεως. Μὴ δέχεσαι ποτὲ τίποτε πρὶν πρῶτον τὸ ἀποκτήσης.

Ἡ θέσις σου εἶνε ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ ἐργαστάσιον. Αὐτὴ εἶνε ἡ εὐκαιρία τοῦ βίου σου. Συμμορφώσου μὲ τὰ σχέδιά μου καὶ θὰ σὲ ρυμουλκύσω. Μὴ προσπαθεῖς νὰ κρατήσης τὴν Σοφίαν ἀλλοῦ ἀροῦ ἀνήκει ἐδῶ. Μὴν εἶσαι ἐγωιστής, Κάρολε.

Ἴκαμε στιγμιαῖον διάλλειμμα καὶ ἀμέσως ἐξηκολούθησε.

— Δὲν λέγω ὅτι αὐτὴ ἡ φάσις θὰ

διαρκέσῃ διὰ παντός. Φέρε μας τὴν ἐπιτυχίαν ἀπ' ἐκεῖ κάτω καὶ θὰ ἰδῆς τί θὰ κάμω. Ἴμπορῶ νὰ σοῦ πῶ καὶ τώρα τί θὰ κάμω· τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποῖαν φέρῃς εἰς τέλειον πέρας καὶ θέσης εἰς κίνησιν ἐξ ἐνός τῶν δεκτῆρων μας τοῦ δευτεροταγοῦς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, μίαν ἄμαξαν ἢ ὁποῖα νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸ ἐργαστάσιον ἴσα ἐδῶ, θὰ σοῦ κάμω ἓνα δῶρον πενήντα χιλιάδων δολλαρίων.

— Καὶ ἡ Σοφία;

Ἰκείνη ἡ σύγκρισις δὲν ἐξητιμίσθη ἀπὸ τὸν νοῦν του.

— Ἡ Σοφία θὰ εἶνε πολὺ ἐγγύτερον εἰς σὲ τότε παρ' ὅ,τι εἶνε τώρα. Ἰῖνε κατὰ τὸ ἡμισυ Γ'άβ'αν, σοῦ εἶπα, Κάρολε, ἡ Σοφία· καὶ δὲν εἶνε δυνατόν πλέον σήμερον νὰ ἀρκεσθῇ Γ'άβ'ανειον αἷμα εἰς τὸ ἰδεῶδες ἔρωτος ἐν καλύβῃ.

(1) ἄστεϊσμός κατέστησε τὸ πρόσωπόν του φαιδρότερον.

— Νὰ σοῦ πῶ ὅμως ἐξηκολούθησε λέγων, ἠμπορεῖς νὰ ἐξακολουθήσῃς ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ ἐργαστάσιον διαδίδων μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τὰς περὶ παγκοσμίου ἀδελφότητος ιδέας σου. Ἀγάπα τους αὐτοὺς τοὺς ἀδελφοὺς οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐξολοθρεύσουν καὶ ἐμὲ καὶ τὴν Ἰταίρειαν. Συνασπίζου μὲ αὐτοὺς, ἀγάπα τους ὅσον δύνασαι. Ἀλλὰ παιδί μου, σύγκρινε προσέτι τὸν βίον ἐκείνον μὲ τὸν βίον τοῦτον ἐδῶ· καὶ ἀροῦ ἀποτελειώσης τὸ ἔργον σου—διὰ τὸ ὁποῖον πληρόνεσαι— ἄμα κατορθώσης καὶ ἔλθῃς ὡς δικαιούχος τοῦ βίου τούτου ἐδῶ, ἐν ὀνόματι τοῦ ἐγκεφάλου σου καὶ τῆς ἰκανότητός σου, ὅπως ἐγὼ ἦλθα ἐδῶ—ἀπὸ τότε, σοῦ

λέγω, θά σοῦ ἐγχειρίσω ἐν ἑκατομμύριον δολλάρια. Λοιπὸν ἤμπορεῖς νὰ συγκρίνης ἐκεῖνον τὸν βίον μὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν βίον καὶ νὰ ἴδῃς ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο προτιμᾷς. Ἴγώ πλέον ἔκαμα τὴν ἀπόφασίν μου. Καὶ ἐπίσης τὴν ἔκαμα καὶ ἡ Σοφία.

(1) Χάλσους ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ἰντὸς τῶν ὀλίγων τελευταίων λεπτῶν ἡ ἔκφρασίς της ἤλλαξε. Τὸ βλέμμα της ἔγεινε ζωηρότερον, τὸ χρῶμα της ροδινώτερον. Δὲν παρετήρει πλέον οὔτε τὸ παιδί της, ἀλλὰ παρετήρει τὰ περίξ αὐτῆς πλούσια πράγματα.

— Ἄραγε νὰ θυμῶμαι πλέον νὰ παίξω τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔπαιζα ἄλλοτε εἰς τὸ πιάνο; εἶπε φαιδρῶς ἐγειρομένη καὶ βαδίζουσα πρὸς τὸ κάθισμα τοῦ γκράν πιάνου τὸ ὁποῖον ἔκειτο εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς αἰθούσης. Δὲν ἔλαβα ποτὲ καιρὸν νὰ...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Ὁ γέγραπται γέγραπται. Ἡ Σοφία μετώκισεν εἰς τὸ πατρικὸν μέγαρον καὶ ὁ Χάλσους ἔμεινεν εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ ἐργοστασίου. Οὔτε ἡ λύπη διὰ τὸν χωρισμὸν ὑπῆρξεν ἐκατέρωθεν τίσον μεγάλη ὅσον ὑπετίθετο ὅτι θά ἦτο. Ὁ χωρισμὸς ἄλλως τε ἐβλεπεῖτο προσωρινός. Ἡ Σοφία ἤδη ἔγεινε δέσποινα μεγάλης καὶ πολυπλόκου οἰκογενειακῆς ἐστίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Χάλσουν, τὰ οἰκιακά του περιῆλθον εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἄννας Σούλιθαν, συζύγου τοῦ πιστοτέρου ἀρχιεργάτου τοῦ Χάλσου.

Ἡ Σούλιθαν, καίτοι εἶχεν ἕξ τέκνα ἰδικά της, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀναλάβῃ

καὶ τὴν περιποίησιν τοῦ Χάλσου. Τόσον καλὰ μάλιστα ἐξετέλει τὰ νέα της καθήκοντα, ὥστε ἐν μέρει εἰς αὐτὸ ἀπεδίδετο τὸ δυσάρεστον γεγονὸς ὅτι δὲν ἦτο τίσον τεθλιμμένος διὰ τὴν μόνωσίν του ὅσον ἔπρεπε νὰ εἶνε.

(1) κύριος ὁμῶς λόγος τῆς τόσον προθύμου συμμορφώσεως τοῦ Χάλσου μὲ τὸ νέον οἰκιακὸν καθεστὸς, ἦτο κάτι τι ἄλλο. Ἡ Σοφία ἦτο ψυχρὸς χαρακτήρ, μετὰ δὲ τὴν γέννησιν τοῦ παραμορφωμένου τέκνου της ἦτο μελαγχολικὴ καὶ δυστυχῆς. Δὲν ἔκαμα καὶ σπουδαίαν διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς προτάσεως τοῦ πατρὸς της, οὔτε εἰς τὰς ἤδη σπανίας καὶ ἀραιουμένας ἐπισκέψεις τοῦ συζύγου της ἐδείκνυε περισσότερόν τι ἀπὸ χλιαρὸν ἐνδιαφέρον δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὸ πρόην σπῆτι της. Ἰντὸς ἕξ μηνῶν ἤρχισε νὰ ἀνθίζῃ ὡς μεγάλη κυρία καὶ κατὰ τὴν περιβολὴν καὶ κατὰ τὸ ἦθος. Δὲν ἦτο πλέον ἡ πρόην Σοφία. Μετεβλήθη ἄρδην· ἀνυψοῦτο, ἐνῶ ὁ Χάλσους, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, ἔμεινεν στάσιμος ὅπως στάσιμα ἐφαίνοντο καὶ τὰ πράγματα τοῦ ἐργοστασίου καὶ τῆς Ἰσταιρείας ὡς κάτι νὰ ἀνέμενον.

Ἡ Ἄννα Σούλιθαν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο καλὴ μαγειρίσσα, ἦτο καὶ ὄχι εὐκαταρρόνητος φιλόσοφος καὶ πολλάκις ὁσάκις συνήντα τὸν Χάλσουν δὲν ἐδίσταξε νὰ ἀρχίζῃ συζητήσεις μαζύ του. Μίαν ἡμέραν ἐρχόμενος εἰς τὸ γεῦμα τὴν εὔρε σκουπίζουσιν τὴν ἐξώθυραν.

— Σὰν μελαγχολικὸς μοῦ φαίνεσαι σήμερα κ. Χάλσου, τοῦ εἶπεν ἀνευ πολλῶν προοιμιῶν. Θὰ εἶσαι θλιμμένος, βέβαια γιὰ τὴν κυρία ὁποῦ λείπει; Μὰ ποιά γυναῖκα κάθεται σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι

ἔδῳ ἅμα ἔχει τέτοιον πατέρα καὶ τέτοιο σπῆτι σάν τοῦ πατέρα της;

— Θὰ σοῦ ἤρесе νὰ πᾶς νὰ κατοικήσης ἐκεῖ κυρία Ἄννα; ἠρώτησεν ὁ Χάλσους σταματῶν καὶ ψαύων εἰς τὴν τσέπην του διὰ τὸν καπνὸν του καὶ τὴν πίπαν του. (Αὐτὸ ἦτο θέμα τὸ ὁποῖον πολλάκις εἶχαν πρὶν συζητήσῃ).

— Ἄ μ' ἄρασε λέει; (Ὅτε λεπτὸ δὲν ἐκαθόμουν. Θὰ τὸν ἄρινα τὸν Σούλιβαν γιὰ πάντα ἂν εἶχα τέτοια τύχη νᾶχω τέτοιο πατέρα. Ἡ ἔκφρασις ὁμῶς τοῦ προσώπου της τὴν διέψευθε καίτοι ἐξηκολούθησε λέγουσα, ὅπως οὖν ρωμαντικῶς.

— Θέλω καιγὼ κ. Χάλσου νᾶχω ὅ,τι κάθε γυναῖκα θέλει νᾶχη. Θέλω νὰ φορῶ στὰ μαλλιά μου ἓνα διαμαντένιο ἄστρο ὄντες σκουπίζω τὰ δωμάτια καὶ τῆς σκάλας. Θέλω διαμαντένια βραχιόλια ὄντες στρώνω τὰ κρεβάτια καὶ ἓνα μεταξωτὸ φόρεμα ὄντες καθαρίζω τὴν εἰσοδὸν. Δὲν εἶνε ἀλήθεια κ. Χάλσου, πῶς κάθε γυναῖκα τὰ ἐπιθυμεῖ αὐτά; ΓΙΑΤὶ νὰ μὴ τὰ ἐπιθυμῶ καιγὼ;

— Βεβαιότατα, ἐνευσεν ὁ Χάλσους· νὰ μὴ ξεχάσης τὸ αὐτοκίνητο μιά ποῦ ζητεῖς καὶ τὰ ἄλλα.

— Πολὺ σωστά. Ποιὰ γυναῖκα σήμερα εἶνε ποῦ νὰ μὴ χρειάζεται αὐτοκίνητο; Δικαίωμά μου εἶνε νὰ πηγαίνω στὴν ἀγορὰ καὶ στὸν περίπατό μου μὲ τὸ αὐτοκίνητο. Ἰῶνε δικαίωμα κάθε ἐργάτισσας. Μετ' ὀλίγον ἡ Σούλιβαν ἐγκαταλείψασα τὴν μυθολογίαν ἐναπέθεσε τὸ σάρωθρον ἐπὶ τῆς θύρας ὄρθιον καὶ ἤρχισε πρακτικωτέραν ὁμιλίαν.

— Μ' ἔκαμε αὐτὴ ἡ ὥραία λιακάδα

σήμερα καὶ τὸ κελάδημα τῶν πουλιῶν τ' ἀκούς πῶς κελαδοῦν τὰ εὐτυχισμένα; καὶ σοῦ εἶπα τίσα παραμύθια. Ἰῶσι εἶνε ἡ γυναῖκα. Θέλει ἀπὸ καμμιὰ φορὰ νὰ λήῃ κι' ἀπὸ κανένα ψέμμα. Ἄρῃνω γὼ τὸν ἄντρα μου καὶ τὰ παιδιά μου γιὰ οὔλα τὰ πλούτη τοῦ κόσμου;

— Χαίρομαι γι' αὐτὸ ποῦ λές τώρα κυρά Ἄννα.

— Ἄ μ' τὸ ξέρεις πῶς αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω τώρα εἶν' ἡ ἀλήθεια.

Ἄμα εἶνε κανεὶς εὐχαριστημένος τί τὰ θέλει τὰ πλούτη; Τὸ ζήτημα εἶνε τί προτιμᾷ κανεὶς· πλοῦτο ἢ εὐτυχία.

Ἀναβάνουσα δὲ πάλιν ἀνὰ χεῖρας τὸ σάρωθρον ἐξηκολούθησε.

— Ὁ ἄντρας μου εἶνε καλὸς στὴ δουλειά του. Καιγὼ πάλι ἐργάζομαι γερὰ. Ἰῶξη παιδιὰ ἔχουμε καὶ ἤθελα νὰ εἶχαμε δώδεκα. Τὸ καυμένο τὸ δικό σου τὸ λυποῦμαι ποῦ τὸ συλλογίζομαι. Θὰ κληρονομήσῃ ὁμῶς πολλά, βέβαια.

— Δὲν εἶμαι βέβαιος γι' αὐτὸ κυρά Ἄννα.

— Δὲν εἶνε δουλειὰ δική μου, τὸ ξέρω. Ἄκου τὰ πουλιὰ πῶς κελαδοῦν. Κύττα ἥλιος. Νέος εἶσαι παιδί μου καὶ ἴσως ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δόσῃ τὰ δώδεκα παιδιὰ ποῦ ἔλεγα νὰ εἶχαμε μεῖς. Καὶ θᾶλλῃ ἡμέρα ποῦ θὰ γίνῃς μεγάλος σάν τὸν πεθερό σου καὶ θὰ πᾶτε νὰ κατοικήσετε σὲ παλάτι. Ἰ' γὼ θὰ μείνω πάντα ἐδῶ μὲ τὸν Σώλιβαν. Ἄμα δὲν ἔχουμε νὰ ἀγοράσουμε παντζάρια, τρῶμε πατάτες. Ἄμα δὲν ἔχουμε οὔτε πατότες τότε, ἤθελα νὰ μοῦ ἔλεγες κ. Χάλσου τί θὰ κάμουμε.

Γιὰ πές μου ἀλήθεια, τί μυστήριο ἔχετε σαυτό τὸ ἐργαστάσιον; Δὲν ἔχετε πολλοὺς ἐργάτας τώρα καὶ ἡ καπνοδόχες σας δὲν καπνίζουν.

— Ἐργατικὲς ἀνωμαλίαι, ἀπήντησεν ὁ Χάλσος προσέχων νὰ μὴ ἐκφρασθῇ.

— Κάτι περισσότερο, ἐπέμεινε ἀνακρίνουσα καὶ πλησιάζουσα· (θέλεις νὰ σοῦ πῶ κάτι ποῦ ξέρω; Ὁ Σώλιβαν μοῦ εἶπε ὅτι προχθὲς ἂν ἤθελε εἶχε δέκα χιλιάδες δολλάρια. Τοῦ τὰ πρόσφεραν, ἀλλὰ ὁ Σώλιβαν δὲν εἶνε προδότης.

Ὁ Χάλσος κατεταράχθη, ἀλλὰ ἐκρατήθη καὶ εἶπε:

— Εἶνε ποσὸν σπουδαῖον αὐτό· διατὶ δὲν τὸ παίρνει;

— Ἴβλα δά, γιατί δὲν τὸ παίρνει; Κουταμάρα του· Ὁρκίστηκε, λέει νὰ εἶνε πάντα πιστός εἰς τὴν Ἰταίρειαν. Πές μου νὰ χαρῆς τῇ ζωῇ σου, κύριε Χάλσου, τί εἶνε αὐτὴ ἡ Ἰταίρεια; Ἴνα σωρὸ πράγματα ἀκούω γιαυτὴ τὴν Ἰταίρεια. Πές μου καὶ σοῦ ὀρκίζομαι νὰ μὴ πῶ κανενὸς τὸ παραμικρό.

— Προμηθεύει εἰς ἄλλους σπαράγγια καὶ εἰς ἄλλους πατάταις, κυρὰ Ἄννα.

— Αἶ, μὰ ἂν ἀκριβύνουν ἡ πατάταις δὲ θὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε καὶ ἅμα δὲ μποροῦμε νὰ ζήσουμε, τότε βέβαια ἐκεῖνοι πῶχουν τὰ πλούτη θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν. Δὲν εἶνε αὐτὴ ἡ ἀλήθεια; Ποῦ θὰ καταλήξουμε παιδί μου; Δὲ ρωτάω τί εἶνε τὸ δίκαιο νὰ γίνῃ. Ρωτάω μόνον ἅμα οἱ ἄνδρες μας πεινάσουν τί θὰ γίνῃ; Ἡὰ σοῦ πῶ ἐγώ, κύριε Χάλσου, τί θὰ γίνῃ. Ἡὰ σηκωθῇ ὁ ἔρτωχὸς κόσμος

νὰ κτυπήσῃ τοὺς πλουσίους. Ἄλλοι νᾶχουν πάρα πολλὰ σπαράγγια, καὶ ἄλλοι πάρα ὀλίγαις πατάταις καὶ αὐταῖς κακῆς ποιότητος δὲν θὰ πάῃ πολὺ καιρὸ ἔτσι. Δὲ λέω ἀλήθεια κύριε Χάλσου; Κύττα τὸν ἥλιο, ἄκου τὰ πουλιά. Ἄν δὲν ἦταν κιαυτὸς ὁ ἥλιος κιαυτὰ τὰ πουλιά τί θὰ κάναμε μεῖς οἱ ἔρτωχοι;

Ἰσιώπησεν ὀλίγας στιγμὰς καὶ κατόπιν ἐξηκολούθησε, συγχρόνως κάμνουσα αἰρνηθῆσαν στροφὴν διὰ νὰ ἀπέλθῃ.

— Ἀρκετὰ εἶπα καὶ ὅ,τι εἶπα τὸ εἶπα γιατί σαγαπῶ, παιδί μου, εἶδὲ ἐμέ δὲ μὲ μέλει. Τί γίνεται κεῖ μέσα ὁ διάλογος ξέρεῖ. Ἄν πῶς κάτι μυστήριο εἶνε. Δὲ ξέρω καὶ δὲ σὲ ρωτάω. Ἐὸ μυστήριόν σου δὲ σοῦ τὸ ἐξετάζω κύριε Χάλσου. Μὴν ἐξετάζεις καὶ τοῦ λόγου σου τὸ δικό μου. Ὁ Σώλιβαν εἶνε πιστός, πιστὴ κ' ἐγὼ εἶμαι. Καλλήτερα πατάταις παρὰ πλούτη ἄτιμα. Ἰπείτα ὅπως ἔλεγα, ἔχουμε τὰ πουλιά καὶ τὴν λιακάδα. Ὡστε κράτησε τὸ μυστικόν σου καὶ κρατῶ κ' ἐγὼ τὸ δικόν μου. Ἄς τον τὸν Σώλιβαν εἰς τὴν ἡσυχία του καὶ ἅμα σμίξουν τὰ δυὸ μυστικά, τὸ δικόν σου καὶ τὸ δικόν μου, αἶ τις ἤξερει; ἢμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ ἐπανάστασι.

Μείνας μόνος ὁ Χάλσος ἐσκέφθη πολὺ. Ἄντελήφθη πλέον ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ προδοτικὰ στοιχεῖα μέσα εἰς τὰς ἐπαγγελματικὰς ἐνώσεις, ἦταν καὶ ἄλλοι ὅποῦ παρεμόνευαν τὸ μυστηριώδες τοῦ ἐργαστασίου. Πρὸ πολλοῦ εἶχεν αἰσθανθῆ ὅτι κάποιος κατάσκοπος ἐκαμὲν ὀριστικὰς ἀποπείρας νὰ ἐπιτύχῃ πληροφορίας κρυφίως. Ἰώρα μανθάνει ὅτι αὐτὸς ὁ κάποιος, αὐτὸς ὁ ἄγνω-

στος ἐχθρός ἦτον εἰς θεοῖν νὰ προσφέρῃ δέκα χιλιάδας δολλάρια ὡς δωροδοκίαν. Ἐὖτο κἀτι χειρότερον ἀπὸ σοβαρόν. Ἐλάβε μίαν νῦξιν ὁ Χάλσους ἀρκετὰ σημαντικὴν, διατὶ λοιπὸν ἀκόμη κἀθετα μετὴν σθευμένην πίπαν εἰς τὰ δόντια ρευθάζων καὶ ἀναλογιζόμενος ζητήματα ἄσχετα μετὸ ἐργαστάσιον; Διατὶ ὄνειρεύεται πουλιὰ καὶ λιακάδα; Διατὶ εἰς τὸν νοῦν του ἐξακολουθοῦν νὰ εἰσβάλλουν συγκρίσεις; Διατὶ ποθεῖ κἀτι τὸ ὅποιον ὁ βίος δὲν τοῦ ἔφερεν ἀκόμη, κἀτι τὸ ὅποιον ἢ Ἄλνα. Σώλιθαν καὶ ὁ συζυγός της ἔχουν, καίτοι δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8

Ἐν ἀπὸ τὰ παραγγέλματα τὰ ὅποια δίδονται εἰς τοὺς νέους ὅσοι θέλουν νὰ μεγαλοουργήσουν εἶνε: «ἀτένιζε γηλά· βάλε τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου σου κατ' εὐθείαν πρὸς ἓν ἄστρον.

Ἐὖτο ἦτο ἀνώτερος τῶν τοιούτων παραγγελμάτων οὔτε εἶχεν ἀνάγκην ὁδηγιῶν πρὸς μεγαουργίαν. Ἐγνώριζε καλητέραν μέθοδον παρὰ τὸ νὰ βάλῃ τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου του πρὸς ἓν ἄστρον. Ἐὖτο ἦτο ἔβαλε τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου του κατ' εὐθείαν πρὸς ἓνα ποταμόν. Φυσικώτατα δὲ ἐξέλεξε τὸν μεγαλύτερον ποταμόν ποῦ ἠδύνατο νὰ εὖρη. Ἐκάμε σιωπηλὸν του συνέταιρον αὐτὸν τὸν θεὸν τῶν ὑδάτων. Ἐὰ προσόντα ἓνος μεγάλου ποταμοῦ εἶνε θαυμάσια. Ἐχει δύναμιν ἀμέτρητον καὶ οὐδέποτε κουράζεται. Δὲν σχηματίζει ἐπαγγελματικὰς ἐνώσεις κατὰ τοῦ κεφαλαίου καὶ ἐκτε-

λεῖ τὸ ἔργον του χωρὶς ἀπρεπεῖς τετραχάς.

Ἐὖτος ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ ἀναμετρήσῃ τὴν δύναμιν ἓνος ποταμοῦ πίπτοντος διηνεκῶς εἰς τὴν θάλασσαν; Ἐὖτων ἑκατομμυρίων ἵππων δύναμις κατ' ἔτος ἔχει καταναλωθῆ, μέχρι τοῦδε εἰς μάτην; Βεβαίως τόση ὄση θὰ ἦρκει νὰ ἄρῃ ὅλον τὸ βᾶρος τῆς ἐργασίας ἀπὸ τοὺς ὤμους τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος. Ἐὖτος νοῦς ἠμπορεῖ νὰ ἀναμετρήσῃ τοὺς καρπούς τῆς τοιαύτης δυνάμεως ἢ ὅποια — ἀντλουμένη ἀτελευτήτως ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ ἀπὸ τὴν γῆν — ἔχει δοθῆ, δωρεάν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς γῆς πρὶν ἐμφανισθῶν οἱ σημερινοὶ ἡμῶν κύριοι καὶ δυνάσται καὶ πλουτοκράται, πρὶν ἐμφανισθῆ καὶ αὐτὸς ὁ Ἐὖτο; Ἐὖτους αἰῶνας αἰῶνων περιμένουν γίγαντες νὰ μᾶς ὑπηρετήσουν καὶ δὲν τοὺς βλέπομεν, ἀλλὰ μοχθοῦμεν καὶ ἐξαντλούμεθα; Ἐὖτο ἰωάννης Ἐὖτο τοὺς εἶδε καὶ ἐστάθμισε τὰς κερδοφόρους δυνάμεις των. Ἐὖτο κάλλος των καὶ ἡ μεγαλοπρέπειά των διὰ φύσεις ὡς ἡ τοῦ Ἐὖτο, εἶνε ἀνάξια λόγου πράγματα. Ἐὖτος εἶνε ἡ μόνη λέξις εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων.

Ἐὖτος ἐπρόικισε τοὺς ποταμούς μετὸς τὴν τεραστίαν δύναμιν; Ἐὖτο Ἐὖτος καὶ ἡ Ἐὖτο, δηλαδὴ οἱ γονεῖς τῆς Ἀνθρωπότητος. Ἐὖτο διεκδικήσῃ ἄραγε τὴν κληρονομίαν τῆς ἡ ὡραία αὐτὴ κόρη τοῦ Ἐὖτου καὶ τῆς Ἐὖτο; Ἐὖτο τὴν διεκδικήσῃ καὶ ἐφ' ὅσον τὴν διεκδικήσῃ, θὰ ἀρθῶν ἀπὸ τοὺς ὤμους μας τὰ φορικτὰ βάρη καὶ αἱ ὀδύνας τῆς ἐργασίας. Ἐὖτος δὲν δύναται ἢ Ἀνθρωπότης νὰ ἐλπίζῃ μέλλον.

Ἐὖτο σκέδιον τῆς Ἐὖτο τοῦ Ἐὖτο